

Historisk valgnederlag for Arbeiderpartiet

For første gang på 99 år er ikke Arbeiderpartiet landets største parti ved valg. Dette er en del av en prosess som endrer forholdene i det politiske systemet i Norge for lang tid framover..

Høyre er valgets store vinner, men også Frp har solid fremgang. Begge partier styrker seg først og fremst fordi dagens Ap-Sp-regjering lenge har vært historisk upopulær. Ap mister posisjonen de har hatt i 100 år, men Senterpartiet er valgets store taper, og ligger an til å gå fra 14,4 prosent til nærmere 8. Vi kan se dette resultatet som materialiseringen av fem viktige forhold.

For det første er dette uttrykk for den allmenne krisa i imperialismen. Innenfor den politiske sfæren uttrykker dette seg konkret som en krise i parlamentarismen. Dette fører til fragmentering av partimønsteret, til store bevegelser mellom partiene, store svingninger ved valgene og at de gamle «styringspartiene» mister sin enerådende posisjon.

For det andre uttrykker dette den revolusjonære situasjonen som er i utvikling over hele verden. På grunnlag av den allmenne krisa vokser folkelig misnøye og folkelige protester over hele verden, og klassekampen skjerper seg. Misnøyen og den folkelige protesten viser seg ved valget i Norge på særlig tre ulike vis: Ved å la være å stemme, ved å stemme mot regjeringen (med stemmer på Høyre og Frp) og ved å velge såkalte «protestpartier» som INP og Rødt.

For det tredje uttrykker valgresultatet «dyrtida», hvor synkende reallønn og økte priser avler sterke ønsker om «ny politikk» og trygg styring. Regjeringen har i to år vist at den ikke kan levere dette, og da vender en del tidligere Ap-

og Sp-velgere seg til den de ser på som eneste alternativ: Erna Solberg.

For det fjerde er resultatet et uttrykk for krisa i sosialdemokratiet. Dette er en all-europeisk krise i alle de store sosialdemokratiske og revisjonistiske partiene. Fra 1930-tallet og til midten av 1970-tallet har disse partiene vært borgerskapets foretrukne partier. De har, med et fast grep om en del av arbeiderklassen, vært det mest effektive partiet i borgerskapets tjeneste. Dette viste seg særlig i perioden fra 1945 til 1975. Etter dette har disse partiene degenerert mer og mer, og krisa er for lengst slått ut i full blomst. Sosialdemokrater og revisjonister i land som Frankrike, Italia og Hellas kollapset nesten fullstendig på 1990-tallet. Denne krisa slår ut i skjerpede motsigelser innad i disse partiene. «Når krybben er tom bites hestene» heter det, og når Arbeiderpartiet faller på målingene, og tillitsvalgte mister sine lukrative posisjoner, blir kampen om de gjenværende posisjonene hardere.

For det femte er valget materialiseringen av Jonas Gahr Støres fallit som leder for Arbeiderpartiet og regjeringen. Man kan ikke bare skylde på dyrtida, krigen i Ukraina, Giske, Vedum, pendlerboliger eller habilitet, selv om Støre forsøker å peke på alle andre enn seg selv som problemet for partiet. Interne kilder har lenge lekket til forskjellige medier at de er misfornøyde med Støres lederstil. Han vingler, han forankrer ikke beslutninger og han har ikke evne til å rydde opp i ubehagelige saker på en effektiv måte. Videre har han vist at han ikke mestrer det politiske spillet på Stortinget. Ved å danne mindretallsregjering med Senterpartiet har han satt seg i en posisjon hvor han ikke kan vinne en eneste sak. Fra kompromiss til kompromiss, får enten SV eller Sp tilsynelatende viljen sin gjennom. Ap står igjen som et administrasjonsparti mer enn et styringsparti. Og atter videre: Selv om Støre er yndlingen til norske journalister og VG triller terningkast 6 på hans opptredener i

partiledersdebattene, er Støre svært upopulær på meningsmålinger. Hans popularitet er langt lavere enn Erna Solbergs. Verken politikken han presenterer eller retorikken han anvender går rett hjem til breie lag av folket. Han fremstår som en virkelighetsfjern akademiker som er mer opptatt av internasjonal politikk enn strømregninga eller huslånet til «vanlige folk».

Kort oppsummert er de fire første forholdene den konteksten Støre manøvrerer innenfor, en kontekst han ikke rår over. Her virker alle tendensene mot ham og regjeringa. Men like fullt kunne en mer dugelig og taktisk politisk leder komme annerledes ut av dette, i det minste på kort sikt. Støre graver sin egen grav, og dette valget er kirkeklokkene som ringer for Støres regjering. Det skal svært mye til for at den ikke faller i 2025. Kanskje Rødt og SV gjør gode nok valg til å redde ham, men å regjere på grunnlag av støtte fra enda et parti til venstre for Ap er kanskje en skjebne verre enn døden for Støre. Dermed gjenstår det bare for Støre å håpe og be om et mirakel som kan redde ham.

Da dette ble skrevet viste NRKs prognose at Høyre fikk 25,5 prosent og Arbeiderpartiet 21,5 prosent, samt at Frp hadde gått frem med 3,2 prosentpoeng til 11,4. Senterpartiet går også mot et krisevalg og faller per nå med 6 prosentpoeng, dobbelt så mye som Arbeiderpartiet. Over 1/3 av 2019-velgerne har forsvunnet fra Senterpartiet, etter elendig opptreden i dagens regjering. Forøvrig er den eneste andre store bevegelsen at det nye Industri- og Næringspartiet (INP), et protestparti som blant annet vinner frem på misnøye med strømpriser og vindmølleutbygging, ligger an til hele 3,1 prosent. Om sistnevnte klarer å konsolidere seg og ikke begynner å gå i oppløsning de neste to årene, kan de bli en faktor ved stortingsvalget i 2025 og bidra til ytterligere fragmentering og uro i det borgerlige politiske systemet.

Referanser

[En monumental endring. Og thrilleren er ikke over](#)

[NRKs prognose: Ap vippt av tronen – Høyre landets største parti – NRK Norge](#)